

1993 ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ուրիշ տարիներու նման, Կաղանդի նախօրեակին (ըստ Հին Տոմարի), 13 Յունուար, Չորեքշաբթի, Ժառ. Վարժարանի ճաշարահին մէջ տեղի ունեցաւ "Կաղանդ Պապա" յի հանդէսը: Տօնածառին եւ սրահին զարդարանքները կը գերազանցէին նախորդ տարիներունը: Հոն էին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, ամբողջ Միաբանութիւնը, աշակերտութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ Ս. Աթոռոյ պաշտօնէութիւնը: Յայտագիրը՝ ոչ երկար, այլ հանելի էր ու բովանդակալից: Երաժշտութեան

ուսուցիչ Պր. Վահէ Գալայնեանի մատները դաշնակի ստեղնաշարերէն առաջ բերին Սուրբ Ծննդեան եւ ազգային հեշտալուր մեղեդիներ: Եղան երգեր եւ արտասանութիւններ: Տեսուչ Հոգշ. Գուսան Վրդ. Ալնանեանի բացման խօսքով սկսած երեկոյթը փակուեցաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր փակման խօսքով: Անկէ առաջ արդէն Կաղանդ Պապան իր նուէրները բաժնած էր բոլորին եւ իր կատակախառն խօսքերով բոլորին շարժած ներկայներուն: "Հայր Մեր"ով փակուեցաւ երեկոյթը:

Գ.Ճ.

ՊԱՏՐԻԱՐԺ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀՕՐ ԽՕՍՔԸ ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԻՇԵՐԻՆ 1993 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Գոհունակութիւնս կ'ուզեմ յայտնել Կաղանդի այս երեկոյեան յայտագրի բովանդակութեան մասին: Խօսք առնողները ցոյց տուին թէ գիտեն ետ նայիլ՝ անցեալին, եւ չկորսուիլ յարուցուած հարցերուն, դժուարութիւններուն կամ ճախորդութիւններուն բաւիղին մէջ: Միւս կողմէ գիտեն նայիլ առաջ, դէպի ապագան, խանդավառութեամբ իրագործելի նպատակներու տեսիլքով:

Պէտք է դադրին նմանել այն մարդոց որոնք իրենց տկարութիւնը կը տեսնեն, իրենց ճախորդութիւններէն կը բռնուին, եւ այդ ճախորդութեանց պատճառով եղած տեղերնին կը մնան, եւ կ'որոշեն առաջ չերթալ: Մեր ընտանիքին մէջ, պէտք է այդպիսիներուն թիւը պակսեցնենք: Պէտք է օգնենք, եւ այդպիսիներուն թեւերէն բռնենք (ինչպէս կ'ըսեն) եւ զիրենք յառաջ տանին, յուսալով որ Աստուած անհրաժեշտ ուժը կու տայ տկարներուն: Եւ Աստուած արդարեւ կու տայ: Մենք այդ

հաւատքը ունինք: Անցեալ շաբաթ, երբ "Որդոց Որոտման" տօնին առիթով Միաբանական ճաշարան հաւաքուած էինք միաբան եղբայրներով, Ժառանգաւորաց Վարժարանի աշակերտներով եւ ուսուցիչներով, կ'ըսէինք թէ ինչպէս մեր ընտանիքին իրական պատկերը կը տեսնենք այնտեղ:

Եւ կ'ուզէինք հաւատալ որ մենք կը զգանք որ մեզմէ ամէն մէկը առանձին առանձին պարտականութիւններ ունի, եւ թաղուած ենք մեզի վստահուած գործերուն մէջ: Եւ թերեւս մեր գլուխը թաղած մեր գործին մէջ, կը մոռնանք որ մենք կը պատկանինք այդ մեծ ընտանիքին: Եւ կը մաղթէի որ այդ վտանգը չիրականանայ:

Այսօրուան այս երեկոյթին, մեր ընդարձակ ընտանիքին ուրիշ նիւղաւորեալ մասերը մէկտեղուած եւ ներկայ են.՝ Մեր դիւանի, տպարաններու եւ այլ հաստատութեանց պաշտօնեաները, մեր երկու վարժարաններու ուսուցիչները, մեր Սուրբ Տեղեաց եւ եկեղեցիին մէջ ծառայողներու

զանազան դասակարգութիւնները: Այս ցոյց կու տայ թէ որքան ընդարձակ է մեր ընտանիքը: Բազմազան են մեր պարտակա-
նութիւնները: Եւ եթէ այդ մասերը առողջ լինեն եւ արդիւնաւորապէս գործեն, այդ մասերն են որ ամբողջ մարմինը կենդանի, եւ աշխոյժ եւ կենսունակ պիտի պահեն: Նոր Տարուան մօտեցող այս կէտին, նորոգուիլ պէտք է: Նոր տարուան առիթով մարդիկ նորին մասին կը մտածեն, նորոգուելու մասին կը մտածեն: Ատիկա ամէն օր պէտք է կատարենք: Մեզմէ ամէն մէկը ամէն օր իր խոստովանանքը պէտք է կատարէ, ինչգիցի՞ն՝ նախ հարցնելով թէ այսօր ի՞նչ ըրի: Իմ ընկիւններուն ո՞րքանը կատարեցի: Եւ ո՞րքան լաւ: Կամ թէ ի՞նչ տկարութիւններ ունեցայ:

Հետեւաբար, նորոգուելու գաղափարը տարին մէկ անգամ միայն նորոգուելու գաղափար չէ: Ամէնօրեայ նորոգութեան խորհուրդ է: Եւ ինքնաքննարար մենք կ'ընենք ատիկա: Ներհայեցողութեամբ, մեզմէ ամէն մէկը այդ անհատական խոստովանանքը ինք իրեն կ'ընէ, եթէ մտածող մարդ է: Եթէ անդրադարձող մարդ է: Եւ այդ շնորհիւ Աստուած տուած է մարդ արարածին:

Ճիշդ է որ այսօր թիւով (վաթսուն) ժառանգաւոր ուսանողներ առաջին անգամն է որ կ'ունենանք: Իրենք ալ այստեղ նոր են: Նոր շրջանակի մէջ են: Նոր ապրելակերպի մը մէջ դրուած են: Եւ անոնց լաւ մարդ դառնալուն յոյսը եւ ակնկալութիւնը ունին իրենց մեծերը:

Գիշերային ժամերգութեան ընթացքին երբ Ներսէս Շնորհալիին յօրինած "Առաւօտ Լուսոյ" երգը կ'երգենք, կը զգանք որ Շնորհալին, խորունկ մտածողը, գիտէ մարդ արարածին միտքին ու հոգիին խորքերը պեղել, տեսնել, եւ զայն արթնցնել: "Նորոգող հնութեանց, Նորոգեա եւ զիս, Նորոգ զարդարեա՛": Դուն որ հին քաները նորոգել գիտես (եւ Աստուած է միայն որ

կրնայ), զիս եւս նորոգէ: Նորոգութեան զարդերով, նորոգուելու ուրախութեամբ զիս եւս զարդարէ:

Եւ մենք պէտք է որ այդ փափաքը ունենանք: Երբ փափաքը ունենանք եւ կամքը, ինչպէս լսեցի՞մք՝ կարգապահ լինելու, յարգալից լինելու, իրար օգնելու, կամքը՝ զիրար սիրելու, եւ անդրադառնալ որ այդպէս ընելը ճշմարիտ է եւ բարի, այն ատեն կ'որոշենք երկրորդ քայլը առնել:

Իմաստուններու շրջանակին մէջ մնալով, իմաստուններու գիտութենէն, ծանօթութենէն օգտուելով, այդ առիթները օգտագործելով մենք մեզ կը նորոգենք:

Այս առաւօտ Եկեղեցւոյ մէջ պաշտամունքին ընթացքին երբ աշակերտները կ'երգէին, փոխանակ եօթանասուն հոգիի ձայն լսելու, կարծես միայն չորս հոգիներ կային երգող: Մինչդեռ ամէն մէկ աշակերտին ժամագիրք տրուած է, որպէս զի կարդան, որպէս զի հետեւին: Եթէ մինչեւ իսկ երգերը տակաւին վստահ չեն գիտեր, պէտք է աչքով եւ միտքով հետեւին գիրքին քառերուն, եւ ականջով մտիկ ընեն եղանակներուն: Իրենց համար այդ պահը առիթ պէտք է դառնայ սորվելու, հետեւելու, կարդալու, կամ կատարելու, իրրեւ երգիչ եւ աղօթող:

Կարդացող վարդապետներուն աղօթքներուն կը հետեւիմ, եւ մասնաւոր հաճոյք կը պատճառէ ինծի երբ կը զգամ թէ կարդացողը գիտէ ինչ կը կարդայ, հետեւելով կէտադրութեանց, եւ շեշտերը ճիշտ քառերուն վրայ դնելով: Կամ մինչեւ իսկ եթէ բունը աչքին է, բայց կամքը արթուն է իր կարդացածը ապրելու այդ վայրկեանին, եւ հետեւաբար իր կարդացածը նախ ինքն ինք կ'աշխատէ, եւ յետոյ՝ այդ վայելքը փոխանցելու անոնց որոնք ինծի պէս իրենց եղած տեղը կանգնած կամ նստած են եւ ուշադրութեամբ կը հետեւին:

Եւ մեր տղաքը որոնք նոր եւ անվարժ լինելով չեն կարող քայլ պահել

մեր հոգեւոր եղբայրներուն արագոտն երգեցողութեան, եւ հազիւ կարող են կարդալ, պէտք է յիշեն որ իրենց ժամանման երեկոյին քաջալերեցին՝ գիրենք յաղթահարելու այն նոր միջավայրին դժուարութիւնները, առ նուազն վեց ամիս դիմանալով եւ ժրաջան աշխատելով: Այն ատեն "բիւրիւ" պիտի կտրին: Եւ այս անկարելի չէ:

Երանի թէ մեր ժողովուրդն ալ որ եկեղեցի կու գայ, ամէն մէկը իր ձեռքը ունենայ իր ժամագիրքը, իր աղօթագիրքը թէ՛ հետեւելու համար աղօթքներուն, եւ թէ երգերն ալ միասնաբար երգելու: Գիտեմ, եթէ պատահի որ մէկը ծանօթ է եւ կը փորձէ մասնակցիլ երգեցողութեան իր կեցած տեղէն, անմիջապէս ֆովէն պիտի փսփսան՝ "մի՛ երգեր":

Եւ փոխանակ երգելը դադրեցնելու, այդ մէկը պէտք է կարողանայ ըսել՝ "Եկուր, միասին երգենք": Եւ երեսակայեցէք որ մեր պաշտամունքները այդ պարագային ի՞նչ մթնոլորտ պիտի ստեղծեն:

Եւ ցաւը ունիմ տեսնելով որ այդ մթնոլորտը չորցած է: Թերեւս հոգիները չորցած են: Աստուած անհրաժեշտ անձրեւը կու տայ: Անձրեւը պիտի տայ, եթէ մեր ժառանգաւոր աշակերտները իրենց բաժինը կատարեն այնպէս՝ ինչպէս Աստուծոյ օրհնութիւնը պիտի իջնէ իրենց վրայ: Եթէ մեր վարդապետները, սարկաւազները, աշակերտները իրենց բաժինները կատարեն այնպէս՝ ինչպէս ընտանիք մը որ իր կեանքը կ'ապրի միասնութեամբ, համաձայն կացութեանց եւ առիթներուն, այն ատեն հոգեկան վայելքը անխառն կը մնայ: Այս երեկոն մէկն է անոնցմէ:

Այս նորոգութիւնը նշմարիտ է, ակնկալելի է: Եւ կարելի է: Անկարելի բան չկայ:

Իմ մաղթանքս է որ այն կամքը որուն մասին ակնարկութիւն եղաւ, մեզմէ ամէն մէկուն սրտին ու մտքին մէջ

նշմարիտ հիմք դառնայ, զօրութիւն դառնայ:

Գիտեմ, Հայաստանէն նորեկ մեր աշակերտները եւ ուսուցիչները բնականաբար "միտքով տուն վերադարձած" եւ քիչ մըն ալ մտահոգ կը մտածեն թէ արդեօք "հիմի ի՞նչ են անում Հայաստանում: Ինչքա՞ն են տառապում": Բայց այնտեղ եւս նոյն հոգին կայ: Վստահ եմ որ ներկայ տառապալից պայմաններով հանդերձ, Նոր Տարիին իրենք իրենց տօնական օրը կ'ապրին, տան մէջ կամ եկեղեցիներուն մէջ կը հաւաքուին, եւ կ'ուրախանան: Որովհետեւ ո՛վ որ ցաւը տանել կարող է, նա միայն պիտի դիմանայ: Եւ մեր ժողովուրդը գիտէ "ցաւը տանիլ": Խօսակցութեան մէջ յաճախ կը գործածեն այս բացատրութիւնը՝ "ցաւդ տանեմ": Պարագային համեմատ եւ դժուարութեան մը առջեւ երբ գտնուին, "ցաւդ տանեմ" կ'ըսեն: Թէ որ գիտես ցաւը տանել, վիշտը տանել, Աստուած քեզ ուժը կու տայ դժուարութիւնները յաղթահարելու:

Եւ մինչեւ անգամ մեր աշուղներէն մէկուն պէս պիտի կարենանք երգել. "Ձախորդ օրերը ձմրան նման կու գան ու կ'երթան. վիտելու չէ, վերջ կ'ունենան. կու գան ու կ'երթան":

Այս գիշեր վայելքը ունեցանք մեր մշակոյթի գանձերէն մեզի ընծայուած իմաստալից նմոշներու, մեր ընտանիքին մէջ եւ մեր զաւակներուն ջանքերով:

Կը մաղթեմ որ կարենանք անցնող տարուան այս վերջին ժամերուն որոշել որ պիտի նորոգենք մեզ գմբզ, նորոգուելու համար հոգիով եւ միտքով, նաեւ մարմինով, առողջութեամբ, որպէս զի առողջ մարմինի մէջ առողջ միտքը գործէ արդիւնաւոր կերպով, մեր անցեալը շաղկապելով ներկային, զայն նոխացնելով, եւ յուսալից կենսունակութեամբ նայելով ապագային: